

Eörsi István sírjánál**Vágvölgyi B. András beszéde**

Eörsi István október 13-án halt meg.
Temetése november 8-án volt az óbudai temetőben.

Nem való hozzád a gyász, Pista!

Eörsi István még egy olyan korban szocializálódott, mikor a nemzet lelkiületét – a közmegegyezés szerint – költők fejezték ki, és nem reklámszakemberek vagy médiaguruk. **Eörsi** gyerekségétől foglalkoztatta a nemzeti lelkiülethez való pro vagy kontra hozzászólás. Először az elhibázott első költői korszakban, majd a hatvanas évektől felvirágoztatott publicisztikai életműben. Adyhoz hasonlóan – **Eörsi** negyvenkét éves kora után már csak Bandusnak szólította, hiszen ő volt az idősebb – hitt abban, hogy líra és publicisztika egy töről fakad: hirtelen és gyors felhorgadásból, szerzői szubjektivitásból és a személyiség pecsétjéből. **Eörsi István** a vitában hitt, a vita tisztázó erejében, az egymásnak feszülő érvek eredőjeként kibontakozó helyes irányban. Nem is nagyon volt olyan vita felnőtt életében, amihez ne szólt volna hozzá. **Eörsi** több nagy teljesítményének egyike, hogy a hatvanas évek közepétől a nyolcvanas évek elejéig tartó legális, tehát a cenzurális-öncenzurális megítélés alá eső sajtótevékenységéből nem kellett semmit sem szégyenlenie 1989. után. A rendszerváltás előestéjén ismertem meg **Eörsi Istvánt**, ám olyan volt, mintha mindig ismertem volna, mert ahhoz a korosztályhoz tartozom, akik a nyolcvanas évek szamizdatjain nevelkedett. Nem sokkal összeismerkedésünk után a szerkesztője lehettem, és meg kell mondanom, ifjabb szerkesztőként különösen vidító élmény volt az **Eörsi Pistát** a csapat tagjának tudni. Ha Pista bejött a szerkesztőségbe, hosszan és számosan röhögtünk jókat irodalom-, sajtó-, és cenzúratörténeti anekdotáin különösen, életismeretén pedig általánosan. Már a Narancsos időkben is sokat beszélgettünk életről és irodalomról. Sokszor hangsúlyozta pátosz és irónia egyidejű jelenlétének fontosságát. Az irónia nem illik ide Pista, mert mi itt, most, szomorúak vagyunk, a pátoszt te magad utasítanád el. De a történelemben elfoglalt helyet itt említeni kell.

Eörsi István huszonöt éves volt 1956-ban és ötvennyolc 1989-ben. Mikor négy év után amnesztiával szabadult, a börtönkapuban hűséget fogadott kivégzett bajtársai, elsősorban Angyal István Tűzoltó utcai parancsnok emlékének. A harminchárom keserves kádári év alatt **Eörsi István** hű maradt a forradalom eszményeihez, és ez magányossá tette a hazai intellektuális életben. Az első

között követelte '56 rehabilitálását nyilvánosan, a második nyilvánosságban, és az ő lakásán zajlott a harmincadik évforduló nem hivatalos emlékkonferenciája is. Angyal **Eörsihez** írt búcsúlevelet a siralomházban 1958-ban. Ebben azt írta, hogy „nagy rusztikus kő legyen a névtelen csőcselék emlékműve, akikkel egyek voltunk és akikkel együtt térünk meg”. **Eörsi** nem volt se névtelen, se csőcselék, a nagy rusztikus kő azonban nagyon is kijár neki, mert ő az értelmiségi pesti srác volt. Folytonos vigyorgása később kétségbeesésbe kergette rabtartóit, majd a kultúrbürokráciát is. Svejkbe oltott Don Quijoteként vívta szélmalomharcait. **Eörsi** forradalmi alkat volt, 1989 kiegyezése nem tette lelkessé. Neki, aki eleven emlékeket őrzött a Horthy-rendszerről és a vészorszakról, különösen rosszul esett az anakronisztikus szélsőjobbodalóság visszatérte, pláne, ha egykori barátai, ismerősei váltak e kétes irányok ideológusaivá. Az elmúlt tizenhat évet is derekasan végigharcolta. Magányos már nem volt, szerkesztőségek, társulat, barátok voltak mellette. De ellenséget sokat gyűjtött. Névtelen levelek, zaklató telefonok, nyilvános kifütyülések nem zavarták, azon meg csak derülne, hogy már halála után, épp egy október 23-i beszédet – egykori szerkesztőségi társa, a kultuszminiszter tartotta – épp az ő nevének említése után kezdett el kipuffolni az egybegyűlt szélsőpolgári tömeg. Egy nagy magyar írótól búcsúzunk ma. Hangsúly a két jelzón és a jelzett szón. **Eörsi** ugyanis jelentős írói életművet is hagyott maga után a nagy csatározások szüneteiben. **Eörsi** az az író volt, aki írói vívódásait is a nyilvánosság előtt vívta, az utókor feladata, hogy könyveiből a maradandóakat kiválogassa. Pista! A semmi, az üresség cél – mondják napkeleti bölcsek – mint például barátod, Allen Ginsberg is –, és te nem féltél a semmitől. A buddhisták úgy tartják, hogy a nirvána az az üresség, amelynek súlya van. A te hiányodnak, a te ürességednek, a te semmidnek is súlya van. Nekem, neked, neki, nekünk, nektek, nekik. Olyan súly, hogy ez az egész ország megérzi. Nem való hozzád a gyász, Pista, mégsem tehetünk mást: gyászolunk.

KAPCSOLÓDÓ ANYAGOK

Halpagár feltámadása

Adalék egy majdani Eörsi-összeshez»

„Magyarország lelkiismerete”

Eörsi Istvánra emlékeztek a német lapok»

Ebből nem tudok kimászni...

Nagyvizit-töredék Eörsi Istvánnal»

Meghalt Eörsi István

A súlyos betegségben szenvedő író csütörtök hajnalban hunyt el»